

Отзыв научного консультанта

на диссертацию Бекболатовой Айнагуль Такеновны на тему «Повышение интенсивности выращивания молодняка калмыцкой породы в условиях Северного Казахстана» представленную на соискание степени доктора (PhD) по специальности 8D08201- Технология производства продуктов животноводства

Актуальность диссертационной работы обосновано. Одним из важных стратегических направлений агропромышленного комплекса Республики Казахстан является производства говядины. Удовлетворение растущего спроса населения на мясо является одной из первоочередных задач современного животноводства. Особое внимание уделяется росту производства говядины, которая занимает ведущее место в мясном балансе страны. Рост производства говядины в последние годы был обеспечен за счет разведения мясных пород. Очевидно, что в ближайшее время они останутся основным источником производства говядины во всех категориях хозяйств. Вместе с тем, изменение экономической ситуации в стране предполагает использование всех резервов решения данной проблемы. В связи с этим возрастает роль специализированного мясного скотоводства как малозатратной отрасли, производящей очень качественную мясную продукцию. Поэтому перспективным вариантом решения данной проблемы является выращивания молодняка калмыцкой породы и выявить наилучший тип породы.

Проблемы обеспечения населения продуктами животного происхождения, как источника полноценного белка являются важнейшей задачей любой страны. В этой связи соискателем разработан и реализован комплекс мероприятий по повышению продуктивности крупного рогатого скота при одновременном совершенствовании систем кормления и технологии содержания всех половозрастных групп животных.

Полученный экспериментальный материал о генетическом потенциале продуктивности и особенностях ее формирования позволил выращивать откормочный контингент по разработанной программе.

Проведенные диссертационные исследования, направленные на научно-практическое обоснование, является актуальным, а исследование представляет научный и практический интерес.

Степень разработки темы. В природно-климатических и кормовых условиях Северо Казахстанском облаете недостаточно изучен вопрос о калмыцкой породе и его мясные качества и репродуктивные функции телок, а также дополнительным резервом получения говядины путем использования быков-производителей.

Достаточно хорошо изучен и накоплен научный материал российскими и зарубежными учеными по исследованию различных вариантов повышении интенсивности выращивания молодняка калмыцкой породы.

Цель и задачи исследования.

Цель работы-интенсивное разведение молодняка импортной калмыцкой породы в северном регионе страны и исследование его мясопродуктивного потенциала.

Поставленная цель и задачи исследования диссертанта научно обоснованы, определены пути эффективного использования генофонда плановых пород крупного рогатого скота методами чистопородного разведения и скрещивания для увеличения производства высококачественной говядины.

По итогам экспериментальной работы проведена комплексная оценка качества мяса и изучены аминокислотность мяса, морфологический состав мяса, химического состава, энергетической ценности туш калмыцких пород и выявили рентабельную линию для хозяйства.

По завершении работы рассчитана экономическая эффективность производства говядины при интенсивном выращивании молодняка.

Научная новизна работы.

Проведена большая трудоемкая работа по изучению мясных качеств и воспроизводительной способности животных мясных пород, выращенных на Северо- Казахстанском регионе. В итоге дана комплексная оценка росту, развитию, формированию мясной продуктивности и качеству с последующим изучением морфологического, сортового и аминокислотного состава туши.

Теоретическая и практическая значимость работы.

Полученный материал в ходе научно-производственного опыта является научным обоснованием, подтверждающим увеличение производства высококачественной говядины путем использования калмыцкой породы мясного направления. Основные положения и результаты способствуют углублению и расширению хозяйственно-биологических особенностей отечественной мясной калмыцкой породы, ее генеалогической структуры по отцовским следам, генетического потенциала мясной продуктивности, количественных и качественных показателей продуктивности, современных знаний о генетических маркерах.

Диссертационная работа показывает достаточные теоретические знания и практические компетенции Бекболатовой А.Г. для ведения в дальнейшем научно-исследовательской деятельности в области технологии производства продуктов животноводства.

Методология и методы исследования.

Проведенные экспериментальные работы основаны на теоретических положениях и результатах, полученных как российскими так и зарубежными учеными, опубликованных в научных источниках по скрещиванию разных пород крупного рогатого скота.

При выполнении экспериментальных исследований соблюдены общепринятые методы по изучению роста, развития мясной продуктивности при интенсивном выращивании и откорме молодняка разных генотипов.

При обработке цифрового материала использовались как общенаучные, так и специальные методы исследования: зоотехнические, биохимические, математические и экономические.

При изложении диссертационного материала придерживается системный подход в раскрытии темы и комплексный анализ полученного материала.

Биометрическая обработка цифровых данных, полученных в ходе проведения научно-производственных опытов проводилась в соответствии статистическим методам анализа.

Реализация результатов.

Полученные результаты исследования использовались для написания методических рекомендаций для студентов высших учебных заведений, фермеров, сотрудников министерств и ведомств, при разработке научно-обоснованных систем ведения животноводства, а также внедрены в хозяйства ТОО «Московский» Северо-Казахстанской области.

Проведенное Бекболатовой А.Т. исследование свидетельствует о том, что автор в достаточной мере владеет методами научного анализа, обладает достаточно высоким уровнем подготовленности к проведению глубоких научных изысканий, имеет широкую эрудицию в области зоотехнической теории и практики хозяйствования в условиях рыночной экономики.

Содержание диссертационной работы полностью отражает тему диссертации, раскрывает сущность исследуемой проблемы и выносимые положения. Выводы соответствует поставленным задачам. Предложения производству представлены на основе выводов.

Диссертация Бекболатовой Айнагуль Такеновны в целом имеет характер законченного исследования и вполне соответствует всем требованиям, предъявляемым к диссертациям PhD (доктора философии) по специальности 8D08201-«Технология производства продуктов животноводства» и может быть рекомендована к защите.

Руководитель селекционно-генетического центра по мясным породам скота ФГБНУ ФНЦ БСТ РАН,
Заслуженный работник сельского хозяйства РФ,
доктор с.-х. наук

Киниспай
Мурзагулович
Джуламанов

Подпись Джуламанова К.М. заверяю
Руководитель кадровой службы
ФГБНУ ФНЦ БСТ РАН

Е.В. Соловьева

«Солтүстік Қазақстан өңірінде қалмақ тұқымы төлінің өсім қарқынын арттыру» тақырыбымен 8D08201-Мал шаруашылығы өнімдерін өндіру технологиясы білім беру бағдарламасы бойынша Бекболатова А.Т. философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін жазған диссертациясына

СЫН ПІКІР

Диссертациялық жұмыстың өзектілігі негізделген. Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешенінің маңызды стратегиялық бағыттарының бірі ірі қара мал етін өндіру болып табылады. Халықтың етке өсіп келе жатқан сұранысын қанағаттандыру қазіргі заманғы мал шаруашылығының басты міндеттерінің бірі болып табылады. Елдің ет балансында жетекші орын алатын сиыр етін өндірудің өсуіне ерекше назар аударылады. Соңғы жылдары сиыр еті өндірісінің өсуі ет тұқымдарын өсіру арқылы қамтамасыз етілді. Олар жақын арада шаруашылықтардың барлық санаттарында ірі қара етін өндірудің негізгі көзі болып қала беретіні анық. Сонымен қатар, елдегі экономикалық жағдайдың өзгеруі осы мәселені шешудің барлық резервтерін пайдалануды көздейді. Осыған байланысты жоғары сапалы ет өнімдерін өндіретін аз шығынды сала ретінде мамандандырылған етті мал шаруашылығының рөлі артып келеді. Сондықтан, бұл мәселені шешудің перспективалы нұсқасы-қалмақ тұқымының төлдерін өсіру және тұқымның ең жақсы түрін анықтау.

Толыққанды ақуыздың көзі ретінде халықты малдардан алынатын өнімдермен қамтамасыз ету мәселелері кез келген елдің маңызды міндеті болып табылады. Осыған байланысты ізденуші жануарлардың барлық жыныстық-жас топтарын азықтандыру жүйелері мен ұстау технологиясын бір мезгілде жетілдіре отырып, ірі қара малдың өнімділігін арттыру жөніндегі іс-шаралар кешенін әзірледі және іске асырды.

Өнімділіктің генетикалық әлеуеті және оның қалыптасу ерекшеліктері туралы алынған эксперименттік материал әзірленген бағдарлама бойынша бордақылаудағы малдарды өсіруге мүмкіндік берді.

Ғылыми-практикалық негіздемеге бағытталған диссертациялық зерттеулер өзекті болып табылады, ал зерттеу ғылыми және практикалық қызығушылық тудырады.

Тақырыптың даму дәрежесі. Солтүстік Қазақстан өңірінің табиғи-климаттық және жемшөп жағдайларында қалмақ тұқымы және оның қашарлардың ет қасиеттері мен репродуктивті функциялары, сондай-ақ өндіруші бұқаларды пайдалану арқылы сиыр получения алудың қосымша резерві туралы мәселе жеткілікті зерттелмеген.

Ресейлік және шетелдік ғалымдар қалмақ тұқымының жас жануарларын өсіру қарқындылығын арттырудың әртүрлі нұсқаларын зерттеу бойынша ғылыми материалдарды жақсы зерттеп, жинақтады.

Зерттеудің мақсаты мен міндеттері.

Жұмыстың мақсаты - елдің солтүстік аймағында импортталған қалмақ тұқымының жас төлдерін қарқынды өсіру және оның ет өнімділік әлеуетін зерттеу.

Диссертацияны зерттеудің мақсаты мен міндеттері ғылыми негізделген, жоғары сапалы сиыр етін өндіруді арттыру үшін асыл тұқымды өсіру және будандастыру әдістерімен ірі қара малдың қалмақ тұқымдарының генофондын тиімді пайдалану жолдары анықталған.

Эксперименттік жұмыстың қорытындысы бойынша ет сапасына кешенді бағалау жүргізіліп, ет құрамының аминқышқылдарының құрамы, еттің морфологиялық құрамы, химиялық құрамы, қалмақ тұқымының ұшаларының энергетикалық құндылықтары зерттеліп, шаруашылық үшін үнемді желі анықталды.

Жұмыс аяқталғаннан кейін жас малды қарқынды өсіру кезінде сиыр етін өндірудің экономикалық тиімділігі есептелді.

Жұмыстың ғылыми жаңалығы.

Солтүстік Қазақстан өңірінде өсірілген ет тұқымдас жануарлардың ет қасиеттері мен көбею қабілетін зерттеу бойынша көп еңбекті қажет ететін жұмыс жүргізілді. Нәтижесінде ұшаның морфологиялық, сорттық және аминқышқылдарының құрамын кейіннен зерттей отырып, ет өнімділігі мен сапасының өсуіне, дамуына, қалыптасуына кешенді баға берілді.

Жұмыстың теориялық және практикалық маңыздылығы.

Ғылыми-өндірістік тәжірибе барысында алынған материал ет бағытындағы қалмақ тұқымын пайдалану арқылы жоғары сапалы сиыр етін өндірудің ұлғаюын растайтын ғылыми негіздеме болып табылады. Негізгі ережелер мен нәтижелер отандық ет қалмақ тұқымының шаруашылық-биологиялық ерекшеліктерін, оның аталық іздері бойынша генеалогиялық құрылымын, ет өнімділігінің генетикалық әлеуетін, өнімділіктің сандық және сапалық көрсеткіштерін, генетикалық маркерлер туралы заманауи білімді тереңдетуге және кеңейтуге ықпал етеді.

Диссертациялық жұмыс А.Т. Бекболатованың мал шаруашылығы өнімдерін өндіру технологиясы саласында одан әрі ғылыми - зерттеу қызметін жүргізу үшін жеткілікті теориялық білімі мен практикалық құзыреттілігін көрсетеді.

Зерттеу әдістемесі мен әдістері.

Жүргізілген эксперименттік жұмыстар ресейлік және шетелдік ғалымдар алған, ірі қара малдың әртүрлі тұқымдарын сралап, зерттеу туралы ғылыми дереккөздерде жарияланған теориялық ережелер мен нәтижелерге негізделген.

Эксперименттік зерттеулерді орындау кезінде әртүрлі генотипті жас төлдердің қарқынды өсіру және бордақылау кезінде ет өнімділігінің өсуін, дамуын зерттеудің жалпы қабылданған әдістері сақталды.

Сандық деректерді өңдеу кезінде жалпы ғылыми және арнайы зерттеу әдістері қолданылды: зоотехникалық, биохимиялық, математикалық және экономикалық.

Диссертациялық Материалды ұсыну кезінде тақырыпты ашуда жүйелі тәсіл және алынған материалды кешенді талдау қолданылады.

Ғылыми-өндірістік тәжірибелерді жүргізу барысында алынған цифрлық деректерді биометриялық өңдеу талдаудың статистикалық әдістеріне сәйкес жүргізілді.

Нәтижелерді іске асыру.

Зерттеу нәтижелері жоғары оқу орындарының студенттеріне, фермерлерге, министрліктер мен ведомстволардың қызметкерлеріне мал шаруашылығын жүргізудің ғылыми негізделген жүйелерін әзірлеу кезінде әдістемелік ұыныстар даярлау үшін пайдаланылды, сондай-ақ Солтүстік Қазақстан облысының "Московский" ЖШС шаруашылықтарына енгізілді.

А. Т. Бекболатова жүргізген зерттеу автордың ғылыми талдау әдістерін жеткілікті дәрежеде меңгергенін, терең ғылыми зерттеулер жүргізуге жеткілікті жоғары дайындық деңгейіне ие екенін, нарықтық экономика жағдайында зоотехникалық теория мен басқару практикасы саласында кең білімі бар екенін көрсетеді.

Диссертациялық жұмыстың мазмұны диссертация тақырыбын толығымен көрсетеді, зерттелетін мәселенің мәнін және қойылған міндеттерді ашады. Қорытындылар қойылған міндеттерге сәйкес келеді. Өндірістегі ұсыныс қорытындылар негізінде ұсынылған.

Бекболатова Айнагүл Такенқызының диссертациясы толық аяқталған зерттеу жұмысына ие және 8D08201-"Мал шаруашылығы өнімдерін өндіру технологиясы" білім беру бағдарламасы бойынша PhD (философия докторы) диссертацияларына қойылатын барлық талаптарға толық сәйкес келеді және қорғауға ұсынылады.

Малдың етті
тұқымдары бойынша
селекциялық-генетикалық
орталықтың басшысы
ФГБНУ ФНЦ БСТ РАН,
ауыл шаруашылығының
еңбек сіңірген қызметкері,
а/ш.ғ. докторы

Киниспай Мурзагулович
Джуламанов

Перевод осуществлен
с русского языка
на казахский язык
переводчиком Сутик Ларисой Сергеевной
Дата 27.08.2024 г. Подпись Сутик Лариса Сергеевна

17.08.2024г. пронумеровано и
проставлено на 6 sheets листах.
Средлено печатью и подписью
частного нотариуса Костанайского
нотариального округа Гердт Елены
Константиновны, лицензия №15015360,
выдана 20.08.2015 г. Министерством
юстиции Республики Казахстан.

« 27 » августа 2024 года

Я, Гердт Елена Константиновна, частный нотариус нотариального округа Костанайской области, лицензия №15015360, выдана 20.08.2015 г. Министерством юстиции Республики Казахстан свидетельствую подлинность подписи переводчика Сутик Лариса Сергеевна
Личность переводчика установлена, дееспособность и полномочия проверены.

Зарегистрировано в реестре за номером 1204

Взыскано: 1957 тенге

Нотариус Говорун Н.Ф.

ES6003019240827131834M79575B

Нотариаттық іс-әрекеттің бірегей нөмірі / Уникальный номер нотариального действия